

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 18. NOVEMBRA 1915 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 12.

*„Kar meč, kar strel jih je pomoril,
v tem enem sem odlikoval;
teht slednji manj kot jaz ni storil,
več kot mi vsi je žrtvoval!“*

Današnja naslovna slika je original VI. skupine razglednic „Vojska v slikah“.

Slovinci, poslužujte se pri vsaki priliki teh razglednic!

Besni invalid na fortu Ratonneau.

(Dalje.)

»Kako je pa moja žena kaj ugajala poveljniku?« je vprašal Francoeur.

»Prav dobro,« je odvrnil Basset, »želel je, da bi se bilo tudi njemu ravno tako zgodilo v ujetništvu kakor Vam.«

»Naj jo kar ima!« je odgovoril. »Vprašala je po obeh vojakih ki manjkata, kaj meni manjka, tega pa ni vprašala; Vas kot poveljnikovega služabnika, je hotela pridobiti, zato je Vaš

Nova ofenziva proti Srbiji: 1. Avstro-ogrške in nemške čete osvoje Belgrad. 2. Nemško topništvo razbije srbsko topništvo pri Smederovu. 3. Prelaz naših čet čez Donavo.

Odlikovanje.

(K sliki na prvi strani.)

Vihar je bojni grozni vtihnil,
urá! dobljena zmagá je.
A mnog junak svoj duh izdihnil
pod mahljaji sovraga je.

Pač bil se hrabro vsak kot lev je,
kdor živ, kdor mrtev tu je zdaj;
otet, utrjen stol kraljev je,
otet je doma krasni raj.

In zbere že na bojnem polji
borilce hrabre gospodar;
njim, ki junaki so najbolji,
svetinje zlate daje v dar.

Pripel že vrsti je vojakov
vladar poguma častni znak:
»Čemu pa znamenja junakov
ti braniš borcev se prvak?«

„Nevreden nisem pač odlike,
a dosti vrednejših poznam;
to znamenje časti in dike,
dovoli, kralj, da tistim dam.“

Primigne kralj; — junak pa stopi,
kjer mož pri možu v krvi spi,
najbližnjemu v mrličev tropi
pripne na prsi znak časti.

„Kar meč, kar strel jih je pomoril,
v tem enem sem odlikoval;
teh slednji manj kot jaz ni storil,
več kot mi vsi je žrtvoval!“

Spoštljivo kralj glavo odkrije,
ž njim vrste vse se odkrijo,
oko junakom solze lije —
po mrtvih bratih jim teko.

S. Gregorčič.

krožnik tako napolnila, da je že kar čez teklo. Vam je tudi ponudila največji kozarec vina, pazite — Vam bo prinesla tudi največji

kos jajčnega kolača. Če se tako zgodi, potem jaz vstanem, potem jo kar odpeljite in me pustite tukaj samega.

Basset je hotel odgovoriti, a v tem hipu je vstopila gospa in je prinesla jajčni kolač že v tri dele razrezan. Šla je k Bassetu in mu je dala en del na krožnik z besedami:

»Boljšega jajčnega kolača pa tudi pri poveljniku ne dobite, me pa že morate pohvaliti!«

Francoeur je temno gledal v skledo, luknja je bila skoro tako velika, kakor sta bila oba druga dela skupaj, ki sta še ostala, vstal je in rekel:

»Ni drugače, midva sva ločena!«

S temi besedami je šel proti smodnišnici, odprl je železna vrata, vstopil in jih je zaprl za seboj. Žena je vsa zmedena

gledala za njim in je v osuplosti izpustila skledo na tla.

»O Bog, zopet ga muči; če le ne bi kaj hudega napravil v smodnišnici.«

»Ali je to smodnišnica,« je zaklical Basset, »v zrak se bo spustil, rešite sebe in otroka!«

Ko je to izgovoril, je tekla proč in tudi menih se ni več upal noter ter jo je pobral za onim. Rozalija je hitela v stanovanje k otroku, vzdignila ga je spečega iz zibelke; nič več se ni spoznala, brez zavesti, kakor ji je nekdanj sledil Francoeur, tako mu je ušla z otrokom in je rekla:

»Otrok moj, to storim le zaradi tebe, meni bi bilo bolje ž njim umreti; Hagar, ti nisi toliko trpela kot jaz, kajti jaz sem sama sebe zavrgla.«

Ko je tako premišljevala, je prišla doli po napačni poti in stala je ob močvirnem bregu reke. Vsled utrujenosti ni mogla več dalje in zato je sedla v čoln, katerega je, ker je bil lahno potisnjen na breg, lahko odrinila in se je peljala nazdol po reki; ni se upala ozreti nazaj. Če se je v pristanišču sprožil strel, je mislila, da je fort razstreljen.

Med tem časom sta pa prišla ona dva vojaka, obložena z jabolki in grozdem, v bližino forta. A Francoeur jima je z močnim glasom zaklical in izstrelil eno kroglo iz puške nad njunima glavama: »Nazaj! Ob visokem zidu bom z vama govoril, tukaj zapovedujem edino jaz in hočem tudi sam tukaj živeti, dokler se bo vragu ljubilo!«

Nista vedela, kaj pomeni, a ni jima kazalo drugega kakor pokoriti se volji seržanta. Šla sta doli k strmini zidu, ki se je imenoval visoki zid in komaj sta bila

tam, sta že videla Rozalijino posteljo in otrokovo zibelko, viseti na vrvi, potem sta sledili še postelji obeh vojakov in drugo pohištvo. Francoeur jima je rekel po odposlancu: »Vzemita svoje stvari; posteljo, zibelko in obleko moje pobegle soproge nesita poveljniku, tam jo bosta našla; recita, da to pošilja njen satan in še to staro zastavo, da pokrije njeno sramoto s poveljnikom.«

Pri teh besedah je zagnal dol veliko francosko zastavo, ki je frfotala na fortu, in je nadaljeval:

»S tem napovem poveljniku vojsko, do večera naj se oboroži, potem jaz začnem s svojim ognjem; vse svoje roke naj raztegne, pa me vendar ne bo ujel; dal mi je ključ k smodnišnici, hočem ga rabiti, in če bo mislil, da me že ima, bom zletel z njo proti nebesom, od nebes v pekel. To se bo kadilo!«

Brunet se je nazadnje ojunčil in je začel govoriti:

»Spomnite se našega premilostljivega kralja, ki stoji nad Vami, njemu se vendar ne boste upirali.«

Francoeur mu je odvrnil: »V meni je kralj vseh kraljev tega sveta; v meni je vrag in v imenu vraga Vama rečem: ne govorita več, če ne, vaju razdrobim!«

(Dalje.)

Zmaga.

Črtica iz nemško-franc. vojske 1870.
Poslovenil J. M.

(Konec.)

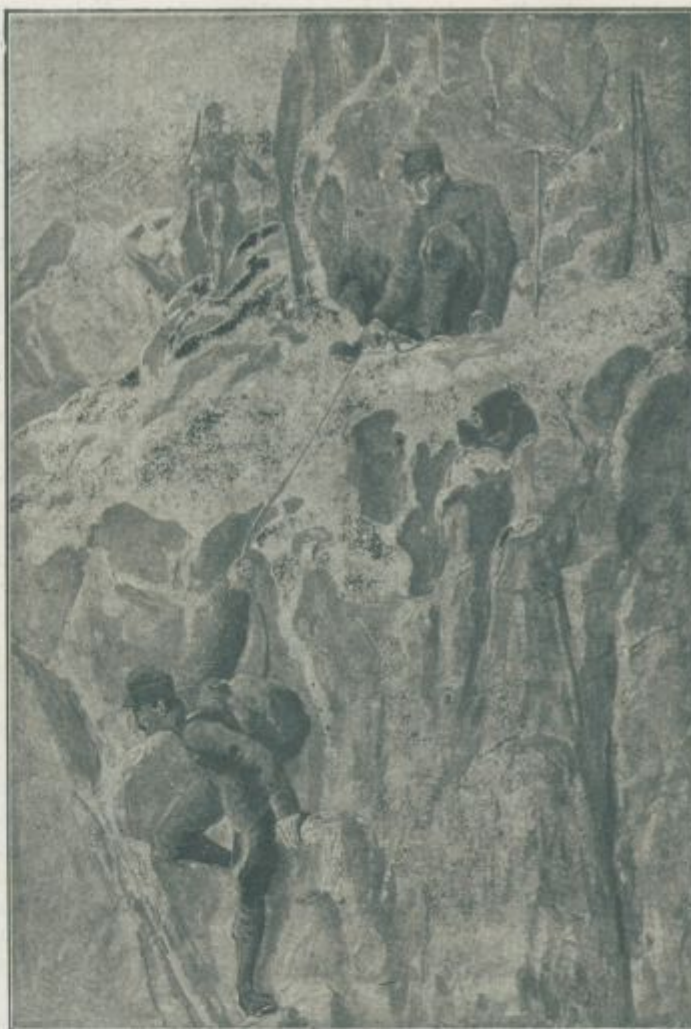
Po smodniku je dišalo. Veselje je postalo vsem pri srcu, ko so nabasali topove, da pošljejo Francozom pozdrav. Toda poročnik jih je opominjal: »Počasi in previdno, da boste kaj zadeli. Ne streljajte lahkomiselno, kajti patronov in smodnika nimamo preveč!«

Ustrelili so. Prvi strel je pokazal velikanski učinek. Sovražni ogenj, je nekoliko ponehal in ni več s tako silo bljuval smrtonosnih krogel. Poročnik je stopil k nekemu vojaku. Privlekel je svalčico iz žepa in spregovoril: »Hej, vojaki, li nima nobeden žveplenke. Ali hočem prižgati svalčico ob sovražnem ognju?«

In nastal je grohot in smeh. Eden mu je ponudil žveplenke, da si je mladi poročnik prižgal svalčico in kadil. Pristopil je k njemu vojak in oba sta se začela razgovarjati: »Saj smo varni. Saj ne zadene vsaka krogla, ki prifrči iz sovražnega tabora.«

Prijedil je zraven general Pappé. Pohvalil je izvrstnega poročnika in ga tolažil, naj vztraja do konca, »kajti pomoč bo kmalu tu!«

Neprenehoma so streljali Francozi. Vas St. Privat je imela gotovo veliko zalogo municije in živeža. Kakor kako smrtonosno žrelo se je zdela grenadirjem ta utrdba. Za vsakim kotom, za vsakim skriščiščem so stali francoski vojaki in streljali. Kaj bo torej opravila proti taki

Naša patrolja na laškem bojišču. Naši vojaki opazujejo gibanje sovražnih čet v nižavi.

premoči ta mala četa. Do take bitke še ni nikdar prišlo, da bi taka mala četa stala proti tako ogromni premoči sovražnika. In vendar ni zmagoval sovražnik. Še star vojak izmed grenadirjev je dejal: »Kaj takega še nisem videl svoje življenje. Že v mnogih bitkah sem bil, pa do take še ni prišlo.«

Zopet se je začelo povelje: »Topove pripraviti. Ne majhnih, večje!« Prvi strel je bil namerjen proti St. Privat. Francoske čete, ki so hotele napasti grenadirje, so se začele umikati nazaj proti utrdbi.

Nemški vojaki so začeli laže dihati.

Oprema v moderni vojski. V francoski armadi vporabljajo čete v prvih pozicijah krinke, v obrambo proti dušečim bombam.

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal
P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuha.

(Dalje.)

»Zunaj bo pa mrzlo,« je dejal oče.

»Da, mrzlo je,« je odgovoril gospod Maxwell v tako mirnem tonu, da je Pierry vsled nasprotja med njegovim obnašanjem in pa dogodki, ki jim je bil pred kratkim priča, ves osupnil. »Zelo gosta megla je,« je nadaljeval gospod Maxwell, »in močno rosi.«

»Za oranje bo še premokro?«

»Da, tla bi bila še pretežka.«

»Treba nam bo pač počakati; zgodnja pomlad bo kmalu proč.«

Gospod Maxwell je nadaljeval pogovor tako mirno, kakor bi razen krompirja

in ograjenja nekega jarka nič važnejšega ne zanimalo njegovega duha.

»On je cel igravec,« si je mislil Pierry in naskrivaj namignil Debbie, naj gre z njim. Šla sta vun. Šele ko sta zavila okoli kočice in sta se skrila na varno v hlevu, je izpregovoril:

»Zdaj imam vse na dlani.«

»Kaj?«

»Vse o tem tam notri.«

V Debbie se je vzbudila radovednost. Zraven je bilo še drugo čuvstvo.

»Ni čudež, da se skriva. Če bi jaz imel to na vesti, kar on, bi bil že davno skočil v vodo.«

»Kaj je?« je vprašala Debbie vsa v strahu in strmela v razsvetljen vhod.

»Ti ne bi nikdar uganila.«

»Torej povej, za božjo voljo! Ali je kaj hudega?«

»Ni mogoče hujšega. On ima na vesti zločin, tako gotovo kakor govorim s teboj. Nekoča je umoril.«

»Bog v nebesih!« je skoraj zakričala deklica. »Kaj smo zakrivali, da nas je tako kaznoval? Morilec v naši hiši! Ali pa več

to prav zagotovo, Pierry?« Žarek stare ljubezni je posvetil v črno temo težke bolesti. »Kako moreš ti vedeti? Kako si izvedel?«

»Prav lahko. Izvedel sem iz njegovih ust, in če moreš molčati štiriindvajset ur, lahko slišiš tudi ti sama.«

Nato ji je vse povedal.

Sklenila sta, da bosta trdno molčala, dokler ne bo tudi Debbie potrdila bratove sumnje; potem bosta stvar pretresla.

Sledeča noč je bila za opazovanje ravno tako ugodna. Ko je gospod Maxwell oblekel suknjo in odšel, mu je bil Pierry takoj za petami, a se je hitro vrnil in dejal glasno:

»Debbie, meni se zdi, da je nekaj obiskalo tvoje kure, ker tako vpijejo.«

»Glej ga, da bi le vrag pobral lisico!« je vzkliknila Debbie, se hitro obrnila in si ogrnila težko ogrtačo: »Že dvakrat v tem letu, a od lovcev ne prejmemo odškodnine niti novčiča.«

Brat in sestra sta se na dvorišču ločila in šla po različnih potih proti gozdiču, ki se mu je izpovedoval gospod Maxwell.

Sedaj so imeli vsaj podobno orožje — topove — v rokah, kakor francoski vojaki. Z veseljem so streljali. Prav živahen ogenj je bil. Poročnik je prijel za puško — sablje ni potreboval — kazal smer in tudi on

Grški ministrski predsednik Zaimis, ki je po par tednih odstopil.

streljal. Toda municija je začela pohajati. Kakšen bo konec? Vojaki so pobrali vsem mrtvim, ki so ležali raztreseni naokrog, patrone ter tako dobili zopet malo množino municije. Zraven poročnika je ležal vojak — mrtev. A on ga ni prej zapazil, sedaj se pa je sklonil k njemu, da bi mu pobral patrone. Ali kako je osupnil, ko je zagledal — stotnika Kurt Berkenfelda.

Kdaj bo konec te bitke? Že se mračil, kajti sedma ura je že prešla. V tej žalostni uri, ko je ubogi poročnik videl na tleh krvave ranjence, mrtve vojake z očrnelimi obrazi, ko je videl stotnika mrtvega in ko je spoznal, da je on sam še vodja tej mali četi, takrat ga je bilo groza. Spoznal je, da mora priti od nekod pomoč, če ne bo vsa hrabra četa pobita. Videl je, da je treba rešitve. Včasih, kadar je med rdeče hlačeze priletela granata, so se nekoliko razpršili, a kmalu potem so bili zopet vsak na svojem mestu. Grenada

dirjem je že primanjkovalo streliva. Pa tudi kaj so napravile te male granate Francozom?! Kaj so prizadejale St. Privat, tako utrjeni trdnjavi?!

Toda glej, naenkrat je začelo padati na stotine krogel na Francoze. Pa ne samo od ene strani. Od vseh strani se je zaslislalo grmenje. Kakor bliski so švigale po zraku granate na St. Privat.

Kaj, če je to pomoč Saksov?

Gotovo! Poročniku se je odvalil težak kamen od srca, ko je videl, da Francozi omagujejo. Sovražni ogenj je prenehal. Nekake temne sence so se zdele, da se premikajo v francoskem taboru. Čete so hodile sem in tja. Na nekaterih krajih se je vzdigoval težak, črn dim. Plamenčki ognja se prikazujejo na različnih straneh vasi. Tam je spuhel eden v zrak, na drugi strani zopet drugi. In počasi se užišajo kakor svečice.

Naenkrat pa so se vsi ti plamenčki strnili v velikansko morje požara. Vas St. Privat je gorela...

Kar naenkrat je bilo opaziti divjajočega vojaka na konju proti nemški vojski. Bil je to — poročnik.

»Saksi se bližajo,« je klical, »rešitev je tu! Udarimo z združenimi močmi na St. Privat!«

Vojaki so se ozrli nazaj. V daljavi se je še videla dolga temna črta. To so bili Saksi. Zdelo se je, da se sliši boben prihajajoče armade. Kako čudo! Na obrazih vseh se bere navdušenje. Le eno povelje, le en zapovedujoč glas, in vse te utrujene moči te male razkosane čete bi splamtele in drle proti sovražnikovi utrdbi St. Privat, ki jo je objemal že

plamen in osvetljeval bojno ravan, pokrito s tisoči mrtvih in ranjenih.

Signal je tu. Hornist je zatrobil: »Naprej, naprej. Sedaj bo zmaga naša, ali nikoli!« In glej, vsi ti utrujeni vojaki so napeli zadnje svoje moči. Vse drvi zmešano naprej. Kakor neka nevidna sila žene vse te hrabre čete proti goreči vasi.

Bajoneti se blešče v svitu požara.

»Hura, hura!«

Že so prišli do vasi. Grozen pogled. Mrtveci in ranjenci.

Mrtveci in ranjenci, ujetniki, Francozi, Nemci, generali, poveljniki, prostaki in drugo, vse leži zmešano na tleh v strjeni krvi. Plamen, ki ga veter nese, pa objema vas, ki postaja že pepel.

Zmaga bo tu! Vse kliče: »Ura, Ura!«

Še nemško zastavo na utrdbo. Toda tam je bilo še nekaj francoskih vojakov. Nobeden se ni upal tja, ker ti so streljali na Nemce kot blazni. Poročnik je skočil divje, pobral je zastavonoši zastavo in drvel z njo proti vrhu obzidja utrdbe. Ni

Slov. katol. akademično društvo »Dan« v Pragi pred vojsko:

jur. Leskovec Jan., jur. Koser Janko, jur. Fon Josip, fil. Topić Grgur, fil. Svetelj Blaž, jur. Rebol Anton, jur. Hirschmann Heri, jur. Bratina Fran, jur. Strižič Fran; sedeča vrsta: tehnik Kürschner Adolf, jur. Kovačec Janko, fil. Mrakovčić Anton, jur. Zavadlal Miha, tretjerednik fil. Milčetič Anton, jur. Koruza Joža, jur. abs. exp. ak. Dular Josip.

(Fon, Koruza ujeta, Koser padel, Bratina kot invalid odpuščen, ostali — razen par tovarišev in duhovnikov — pod orožjem.)

Pri trnjevem grmu, kjer je prejšnji večer ležal Pierry, sta prišla vkup. Mrzlo je bilo in tla so bila mokra, toda v tesno-nestrpnem pričakovanju se za to nista brigala.

»Debbie,« je zašepetal Pierry, »za božjo voljo ne smeš vpiti, in če tudi uzreš karkoli, sicer vse pokvariš.«

»Bom poizkušala,« je odgovorila Debbie in šklepetala z zobmi, tresoča se po vsem telesu bolj iz strahu ko vsled mraza.

In ni jima bilo treba dolgo čakati. Gospod Maxwell je spet stopil izza temnih jelk na svetlo jaso. Njegova postava se je zdela v motni mesečini mnogo večja. Potem ko je za par hipov tiho postal, se je močno udaril z desnico po čelu in se vrnil v temo.

»Ali si videla?« je zašepetal Pierry.

»Sem,« je odgovorila Debbie drgetaje. »Bož nam pomagaj, on ima nekaj težkega na vesti.«

»Pač mislim tudi jaz. Da nisva še nikoli nič zapazila? Pst! Spet prihaja.«

Gospod Maxwell se je vrnil s počasnim, svečanim obrazom na jaso. Postal je za trenutek in se ozrl s svečanim pogle-

dom proti nebu. Naenkrat se je zdrzil, kakor bi videl strah, in zaklical:

»Proč! — Spred mojih oči! — Skrij se v zemljo!«

»On nekaj vidi,« je zašepetala Debbie, polmrtva vsled strahu. »Ali ne vidiš ničesar, Pierry?«

»Pač, med drevjem se nekaj beli.«

»Ali je mož ali žena?«

»Ne eno, ne drugo. Duh je. Duh osebe, ki jo je umoril.«

»Bož nas varuj!« je zaječala Debbie in se prekrizala. »Ali ne moreva domov, ne da bi naju videl?«

»Ne, ne! Poslušaj, spet ima nekaj z njim!«

Gospod Maxwell se je zdel, da ima še vedno nekaj opraviti z duhom, ki je moral naenkrat izginiti, kajti gospod se je obrnil, privihal si ovratnik in dejal s pridušenim glasom:

»Ha! — Samo da si proč, pa sem spet mož!«

Nato je še pristavil:

»Kliče po krvi, pravijo: Kri kliče, kri!« in s temi besedami se je zopet vrnil v temo.

»Za božjo voljo, pojdiva domov!« je šepetala Debbie.

»Ne, ne! Midva morava vse videti.«

»Toda mogoče je že odšel.«

»Ne, prej si še prižge pipo.«

»Sam vrag! kaditi po taki prikazni! Kaj je pravzaprav videl? Ali je bil mož ali žena?«

»Počakaj, morda boš potem sama videla.«

Tokrat je trajalo nekaj dalje. A slednjič je vendar stopil na jaso in začel čez nekaj minut z eno ali dvema osebama pogovor, toda v mirnem, dasi odločnem tonu. Nato je šel semtertja, kakor bi nečesa čakal, potem je spet govoril s svojo žrtvijo, ki se je zdela, da ga prosi usmiljenja. Odgovoril je osorno in spet stopal semtertja. Debbie in Pierry sta slišala samo besede:

»Prav, stori in prav kratko: proč grem, ker duše tvoje nočem umoriti v grehah.«

Nato je postal pogovor bolj strasten. Gospod Maxwell je govoril kratke, pretrgane vzklike, kakor človek, ki je strašno nestrpen in s katerim se ni šaliti. Slednjič je prenehal, sklonil se in njegove kretnje

Poročnik Janko Kosér
padel na Ruskem.

Jakob Langerholc
padel v Galiciji.

Franc Strnad
padel na sev. bojišču.

Jože Zima
umrl v Galiciji.

Miha Martinjak
padel v Galiciji.

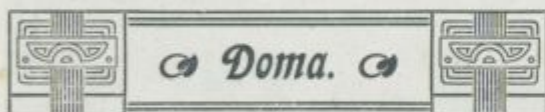
Štefan Pavel
zmrazil in umrl v boln.

se bal svinčenk, ki so proti njemu frčale. Njegova roka je bila že vsa krvava, a on je krčevito držal za zastavo. Že je bil na cilju. Z vso silo je treščil dva blazna francoska vojaka čez obzidje. Zastavo je že skoro privezal ob kol, ki je bil pritrjen na zidu, kar se razpoči pred njim granata. Mrtev je padel na tla.

Nemška zastava je zavihrala v zraku. »Zmağa, zmağa,« je donelo od vseh strani. Uбоgi poročnik, tako zvest in hraber...

Zastava je mirno plapolala. Požar je ponehal.

Tiha noč je razprostrla svoja krila na bojno polje in uspavala trudno vojsko.

† Cand. iur. Janko Kosér.

Naši najboljši legajo drug za drugim v hladni grob. Človeku trepetu roka, ko piše v seznam mrtvih ime za imenom fantov, ki so bili naša živa pesem, ki so bili poroki dela bodočnosti, poroki naše kulture in naše prihodnosti.

In človek ponavlja za smrtjo ime za imenom. Padajo za našo lepšo bodočnost oni, ki so bili zdaj luč v naših vrstah, padajo stebri naših katoliških akademičnih vrst, mladi cvetovi našega ljudstva.

Pa bi se srce ne krčilo, ko mora tudi pred ime tovariša Janka Kosérja zapisati oni križec, v znamenje, da ga je poljubila smrt na bojnih poljanah!

Ob izbruhu vojske je pohitel, kakor večina njegovih tovarišev, k svojemu praporu. Kmalu je bil na severnem bojišču. Korenjak, kakor je bil, je veselo in potrpežljivo prenašal vse napore in zdrav

Vrh Kalvarije, bojišče po tretji ofenzivi.

humor in zadovoljnost seva iz njegovih dopisov z bojišča. Njegovi predstojniki so vrlęga vojaka čislali in v primeroma

kratkem času je bil povišan v praporščaka in poročnika. Na rusko-poljskih poljanah je izborno vršil svoje težke naloge, ujel večjo rusko stražo in meseca svečana mu je bila podeljena v priznanje velika zlata hrabrostna svetinja. 2. marca je bil ranjen pri Baligrodu. Ko je okreval, je bil prideljen k oddelku strojnih pušk in meseca julija se je že zopet boril na severu. Poveljeval je strojnim puškam in stotniji. 3. septembra 1915 so ga Rusi rano napadli. Njegov ogenj je kar kosil goste sovražnikove vrste. Imel je povelje vztrajati do zadnjega moža, in naš junak se ni umaknil, ampak junaško se boreč padel. Ko so naši čez pol ure sovražnika zopet pregnali, so ga našli mrtvega in oropanega. Še isti večer so ga pokopali v poseben časten grob po kratkem kuratovem nagovoru v vasi Barania, blizu Sestvatyna, kakih 15 km sev. vzh. od Brodija.

Rodil se je v občę spoštovani rodbini v Juršincih 8. decembra 1889. Gimnazijo je končal v Mariboru z odličnim uspehom. Prvi zimski tečaj je poslušal pravo na graški univerzi, potem se je podal z bratom in nekaterimi tovariši iz »Zarje« in »Danice« na češko praško vseučilišče. V Pragi je začel z malo gručo tovarišev navdušeno in neustrašeno orati za kat. dijaško misel skrajno neugodna tla. Plod neumornega

Tomaž Pogačar

odlikovan s srebrno svetinjo I. vrste in povišan v desetnika.

so kazale, da nekomu kleči na prsih in ga hoče zadušiti. Očividno ga je nekaj motilo pri njegovem delu; kajti naenkrat je vstal pokoncu in vzkliknil:

»Kakšen ropot?«

»Zapazil nas je,« je zašepetala Debbie. »Kaj naj storiva?«

»Ne, ne! To je samo njegova vest! Pst!«

Toda nista slišala ničesar; kajti gospod Maxwell je odšel v grmičevje; prej je še z dolgim pogledom motril svojo žrtev.

Čez nekaj hipov se je vrnil. Roke je imel krčevito sklenjene, začel je glasno tarnati, viti roke in slišala sta ga ihteti in ječati:

»Mrzla, deklica moja! O, prokleti suženj, o! Bičajte me, vragi! Raztepite me v vihar! Pecite me v žveplu! Umijte me v globokih žrelih tekoče žare! O, mrtva, mrtva, mrtva! O, o, o!«

Zadnje besede je z dvignjenimi rokami skoraj kričal, vijoč se v groznih mukah. Ponočna ura, globoki molk, bajna mesečina, težka, debela meglena plast, ki je vse ovijala, in ta zapuščeni mož s svojimi straš-

nimi mukami na vesti: vse to je vplivalo, da bi vsakega napolnilo z bojznijo in strahom. Deklica se je skoraj onesvestila. Polil jo je potok solz in z največjim naporom se je bratu posrečilo zabraniti, da ni groze vsled strašnega odkritja kričala. Slednjič je gospod Maxwell odšel in Debbie je lahko govorila.

»O, sveta Mati božja!« je ihtela, medtem ko jo je brat držal v svojih močnih rokah. »Kaj naj napraviva? Kaj naj napraviva? Pol leta imeti pod streho morilca in mu streči kakor gospodu. Jaz sem pač zapazila, da nekaj ni z njim v redu, a proč ga vendar nismo mogli poslati. In deklica je bila. Jaz bi bila morala vedeti. Kaj je dejal? »Mrzla, mrzla, moja deklica.« O, ta lopov! Ubiti ubogo nedolžno stvarco, ki ni še nikomur naredila krivice —«

»Zdi se, da mu je dovolj žal,« ji je Pierry segel v besedo. »Ali si slišala, kako je klical vse hudiče iz pekla, naj ga pečejo v žveplu. Naj je še tako ničvreden, sem vendar moral pri njegovem: »O, o, o!« na koncu skoraj jokati.

»Kaj to pomaga, če je dejanje že stor-

jeno?« je odvrnila Debbie, ljubosumna na ono, ki ji je veljalo nekđaj nagnenje Maxwellovo. »Vse tuljenje ne bo uboge revice več oživilo. Pač ga bodo raditega obesili. Svoji kazni se ne sme dalje skrivati. Toda, za sveto ime božje, kaj naj storiva? Policiji ga pač ne moreva izdati. Za večno bi nas smatrali za izdajalce in ovaduhe.«

»Pustiva stvar do jutri,« je dejal Pierry, »potem pojdem h gospodu župniku in mu vse povem.«

»Da, tako stori,« je pritrdila Debbie in si brisala solze. »Toda kako naj spet občujem z njim, kako naj sedim pri isti mizi, kako mu naj pregrinjam posteljo?«

»Delaj, kolikor moreš. Na noben način ne smeva izdati, da kaj veva. Lahko nas vse umori v postelji.«

»Bog in njegova sveta Mati nas varujta! — V kakšno zamotano stvar smo se zapletli s svojo preveliko dobrosrčnostjo! Naj nam bo to v opomin.«

Šla sta skupaj navkreber in se ločila na dvorišču. Pierry je šel prvi naprej. Čez dolgo je prišla Debbie. Pogledala je v stran in ne tja, kjer je mirno kadeč svojo pipo

dela je bila v kljub vsem nasprotovanjem in napadom, tudi po časopisju, ustanovitev našega najmlajšega katol. akademičnega društva »Dan«, ki mu je bil blagi pokojnik več tečajev vzoren odbornik in vesten ter delaven član.

Cerkev št. Mavra ob Soči.

Kakor v »Dnevu«, je bil Janko duša dela in gibanja tudi v Marijanski kongregaciji, ki jo je do tedaj praško dijaštvo pogrešalo in ki se je ustanovila kmalu po društvu »Dan« in po prizadevanju blažega pokojnika.

Kot odkrit, značajan, vedno vesel in dovtipen mladenič in dober pevec je bil Janko priljubljen in dobrodošel v vsaki družbi in ga bodo težko pogrešali ne le v kat. dijaških vrstah, slovenskih in čeških, ampak tudi drugod. Z njegovo izgubo nastaja velika nenadomestljiva vrzel, z njim izgublja domovina pridnega, vztrajnega, tihega delavca, ki je mnogo obetal.

Počivaj sladko, dragi, nepozabni naš Janko, v tuji okrvavljeni zemlji, in na svidenje nad zvezdami pred prestolom Njega, ki se Ga nikdar nisi sramoval, in Prečiste, ki si jo tako vneto častil!

† Jakob Langerholc,

doma iz Moškri na pri Stari Loki, je padel junaške smrti za domovino dne 2. junija 1915. Kot črnovojnik je odšel k vojakom 15. januarja in bil prideljen 17. pešpolku,

1. marca je bil že v ognju. In dalje v mnogih hudih bojih je večkrat pisal domačim, kako čudovito ga Bog varuje. Posebno je še naročal, naj v domači kapelici Brezmadežne Mariji, ki ji je na čast prej zmirom prižigal lučico, še nadalje prižigajo in zanj molijo, da bi se srečno še videli. Bil je mirnega značaja in jako delaven. Pa kot bi bil nekaj slutil, ko so lani poželi žito, je rekel: »Zdaj pa ne bom nikoli več žel.« Kdo je takrat mislil, da bo to resnica! Za njim žalujejo starši, sestra in mlajši brat, ki je pa tudi v vojni proti Italijanu. Pogreša ga tudi staro-loški »Orel«, ki je izgubil res vrlega člana. Ti pa, dragi mladenič, ki si častno dal življenje za domovino,

počivaj mirno v tuji zemlji, na svidenje nad zvezdami!

† Franc Strnad

odšel je prvokrat na bojišče lansko jesen ter bil v Karpatih ranjen v nogo. Rana ni bila težka, kmalu je okreval in moral drugič v boj. Upal je vedno, da se vrne. Poln mladostnega ognja je odšel in ni slutil, da mu je smrt tako blizu. Dne 17. junija mu je pri Stanislavovu ruska krogla pretrgala nit nadebudnega življenja v 22. letu starosti. Bridka izguba za ljubečo mater in vse domače, nenadomestljiva izguba za staro-vrhniške »Orle«. A Tvoj spomin, dragi Francelj, bo živel in ostal nepozaben med nami!

† Jože Zima,

star 26 let, rojen na Dovjem na Gorenjskem je umrl na koleri dne 15. avgusta 1915. v bolnišnici v Galiciji.

† Miha Martinjak, sedlar, bil je rojen decembra 1886 v Pšenični Polici pri Cerkljah na Gorenjskem. Bil je vnet član kat. izobr. društva. Svoj rojstni kraj je zapustil že ob prvi mobilizaciji lansko leto. Letos dne 26. avgusta je bil smrtno zadet v Galiciji, kjer je tudi umrl. Doma zapušča ženo in dva neprekrbljena otročiča. Blag Ti spomin!

† Štefan Pavel,

20-letni mladenič, poln življenja in nad, je odrinil k vojakom lanskega oktobra. V decembru se je že boril v Karpatih, kot se bori le Slovenec za domovino. A šibko telo ni bilo kos mrazu in naporom; z zmrzlimi udi je prišel v bolnišnico, kjer je kot pravi vojak in kristjan v Bogu in Mariji zaspal. Bil je poseben častilec Marijin. Dragi Štefan, uživaj pri Mariji, katero si tako častil in ljubil, večno plačilo! Potrži družini, naj bo v tolažbo, da imajo svojega Štefana v družbi druge Matere, kjer jih bo ob svidenju sprejel. S pokojnim Štefanom je legel v hladni grob eden izmed najboljših ogrskih Slovencev, ki se je (kakor tudi vsa njegova družina) vedno tega zavedal. Večni pokoj njegovi duši!

Soha svetnika v ruskem strelnem jarku.

Tomaž Pogačar,

doma iz Dobrave, fara Cerklje na Gorenjskem, se je odlikoval na severnem bojišču. Dne 14. junija 1915. je bil poslan

sedel gospod Maxwell in se razgovarjal s starima.

»Pridi sem in ogrej se!« je dejala mati. Ker se je Debbie obotavljala, jo je pozorno pogledala in zapazila, da je jokala.

»Pač ne boš jokala radi par kokoši?« je rekla.

»Vsaka deklica bi jokala!« je menil Pierry, »če bi morala gledati, kako pobira lisica kokoš za kokošjo.«

Gospod Maxwell je nato vprašal, kako je z odškodnino za kokoši, ki jih odnesejo lisice; kajti prizanašali so jim samo gospodom v veselje in zabavo. Zelo je bil ogorčen o tem, kar je slišal. Pri devetih slučajih med desetimi so sploh odrekli vsako odškodnino. Ljudem sploh niso verjeli, zahtevali so množico dokazov in slednjič so godrnjaje izplačali majhno malenkost. Gospod Maxwell je z ostrimi besedami obsodil to navado, ki je kršila vsako pravico. Spet se mu je posvetila nova stran irskega življenja. In naj je še tako kazal ogorčenje in sočutje predvsem napram Debbie, je ona strmela nepremično v stran. Slišala je samo:

»Mrzla, deklica moja! O, mrzla, mrzla, mrzla! — O, o, o!«

XXIII. Brez doma.

Ob prvi jutranji zori so vsi v koči planili iz spanja; prišla je nenadno policija. Kakor v sanjah so slišali ropotanje voz in povelja stražmojstra. Sanje so postale bridka resnica, ko so zagledali skozi edino šipo, ki jim je bila okno, debele volnene plašče in svetlikajoče se čelade stražnikov in izvršiteljev postave. Prva, ki se je zavedla in razumela položaj, je bila Debbie. Napol oblečena je hitela v kuhinjo in poklicala Petra. Gospod Maxwell se je ravno zbudil iz globokega spanja in slišal:

»Pierry, Pierry, vstani! Zunaj je vse polno policajev!«

V prihodnjem hipu je močno potrkalo na vrata:

»V imenu kraljice, odprite!«

Deklica je bila še vsa zamišljena v dogodke zadnje noči in je takoj mislila, da je prihod policije v zvezi z zločinom go-

spoda Maxwella. S pogledom, ki je pričal o sočutju in bolesti, mu je dejala:

»Policija išče nekoga!«

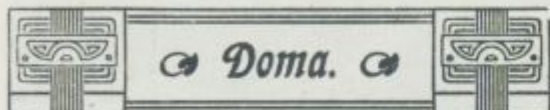
A kmalu se je streznila. Ko je odprla vrata, sta planila dva stražnika v kuhinjo in začela takoj metati na dvorišče vse, kar jima je prišlo v roke, brez ozira, ali se je razbilo ali ne. Stole, mize, klop, kuhinjsko posodo, podobe, meh, okajeno meso, težko železje, na katerem je visel kotel; vse je letelo skozi vrata in pri tem so gospod Maxwell, Pierry in Debbie stali kakor vkopani. Končno je Debbie planila v spalnico k staršem.

Stražnika sta hotela za njo, a Pierry je bil hitrejši in jima je zastavil pot.

»Oče in mati nista še vstala. Pustite ju, da se oblečeta!«

S kletvijo na ustnah sta izkušala suroveža udreti. Pierry ju je sunil nazaj in poklical sestro. Ta je prihitela in prinesla bratu težak kramp. Z njim je odgnal stražnika in se postavil s svojim orožjem pripravljen za udarec pred izbo. Stražnika sta poklicala pomoč, tovariši so udrli v kuhinjo. (Dalje.)

na patroljo. Ko je bil že oddaljen od domačih postojank, je zagledal, da prihaja proti njemu ruska patrolja, obstoječa iz petih mož. Kot pogumen vojak se je hitro pripravil na boj. Ko so prišli bliže, je oddal strel za strelom in Rusi so ostali na mestu. Niti eden ni ušel. Kogar je vzel na muho, se je zvrnil. Pobral je puške od padlih Rusov, jih nesel poveljniku svoje stotnije, od katerega je prejel 20 K nagrade. Še isti dan se mu je nudila prilika za novo junaštvo. Ko je še opravljal patroljo, je naenkrat slišal klicati na pomoč. Hitel je tja, od koder je prihajal glas, in videl, da neki ruski vojak davi našega kadeta. Začel je udrihati po njem in kadet je bil rešen smrti. Za oba junaška dejanja je bil odlikovan s srebrno svetinjo prve vrste in iz navadnega vojaka povišan v desetnika.

Svetovna vojska.

V Srbiji se je tekom zadnjih dni nadaljevalo veliko prodiranje z neizprosno silo. Po padcu Kragujevca, kjer je bilo zaplenjeno 130 topov in nebroj materijala, so se valile naše in nemške čete proti jugu. Zasedle so Kraljevo, Ivanjice, Kruševac, Trstenik, Paračin in Varvarin. Ujetnikov je približno 30.000, vseh zaplenjenih topov čez 300. Srbska armada se je umaknila v sandžak Novipazar, odkoder bo nadaljevala svojo pot ali v Črnogoro in severno Albanijo, ali pa poizkušala prebiti bolgarsko črto južno od Kosovega polja; oboje bo težko. Umikanje zavirajo slabe poti, slabo vreme, neštete trume beguncev, pomanjkanje, a prodreti bol-

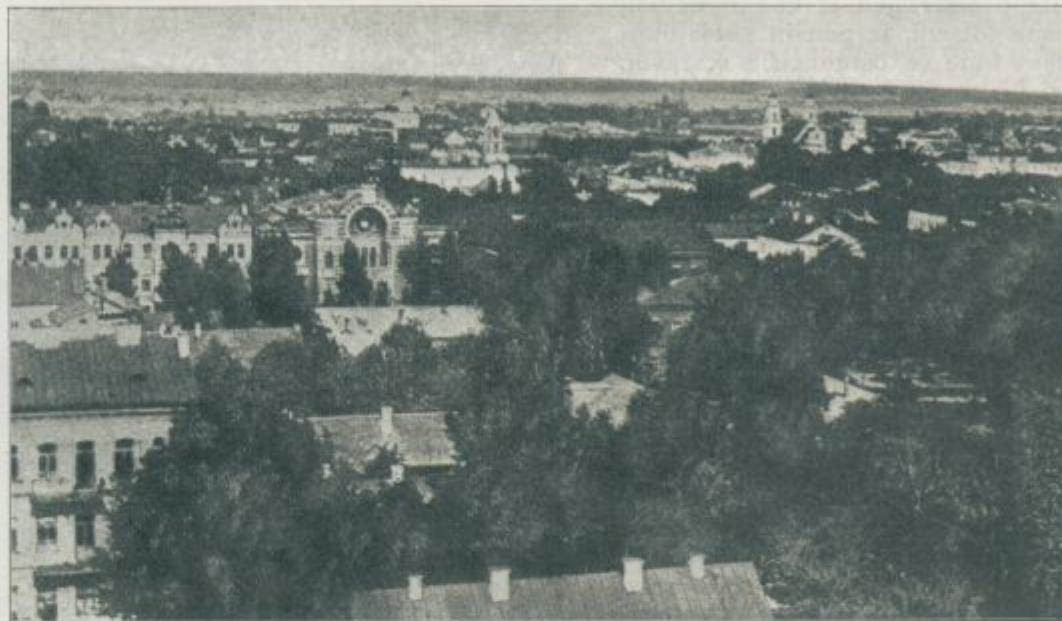

Gališke žene v strelnih jarkih ob bukovinski meji.

garsko črto bo tudi težko, kajti Bolgari so že zasedli vso črto ob Nišavi, v treh dneh naskočili največjo srbsko trdnjavo in dosedanje srbsko glavno mesto Niš, zasedli Leskovac in Aleksinac, tuptatam premostili Moravo in v velikem krogu objeli južno fronto s sunkom iz Skoplja in za vzajem Tetiva. Res jim stoje že ententin čete nasproti, a železni zid bolgarskih čet se ne vda in sovrznika je še vedno premalo. Zajeli so okoli 15.000 Srbov in v Nišu in okolici je znašal plen okoli 225 topov.

Na ruski bojni črti se je najprej izjalovil silni sunek na Stripi; kakor ilijani na goriški fronti, so silovito napadali Rusi postojanke na Stripi. Njihov napor

ni imel uspeha, vrženi so bili čez reko; naši junaki so spet pokazali svojo hrabrost in železnost. Trdno drže priborjene postojanke; boji se vrše vedno na istem pozorišču že od oktobra. Nevarna in močna ruska ofenziva v Volhiniji se je zlomila ob odporu naših čet. Boji zahodno od Čartorijskega so se razvili v vročo bitko,

Rusija: Pogled na Minsk.

ki je prinesla Rusom nov poraz. Na ostali črti so se bili manjši boji.

Na Grškem ententa nima sreče; Zaimis je bil le malo časa ministrski predsednik, zdaj je prevzel njegovo mesto Skuludis. Vlada se je spet izjavila za nevtalnost. Na Angleškem vlada v ministrstvu veliko razburjenje, pričakujejo bojov ob Sueškem kanalu.

Na italijanski bojni črti je zavladal znaten mir. Cadorna šteje žrtve tretje ofenzive, artiljerija obtipava naše postojanke, posamezni šibki sunki razodevajo še bolj jasno laško nemoč. Najboljše čete so prelile v zadnji bitki svojo kri kot žrtev za izdajalskega kralja in njegove brezvestne ministre. Mogoče se pripravljajo k novi ofenzivi, in če se, naj se tudi k novemu porazu. Hujše kakor je bila tretja bitka, je ni mogoče na svetu; če so naši junaki zdržali zadnji peklenski ogenj, bodo vsakega tudi v bodoče. Izkrvavljenje Italije je na goriški fronti vsakemu

tako jasna resnica, da mirno in s samozavestjo pričakujemo tudi prihodnjih dni, z nestrpnostjo pričakujemo končnega obračuna z izdajalcem.

O kugi.

(Po Manzoni — »I promessi sposi« — prosto prevedel Konrad Theuerschuh.)

(Dalje.)

Ob času največjega navala so peljali po ukazu zdravstvenega sveta mrtva trupla popolnoma naga na odprtem vozu med vrstami gosposkih kočij, jezdecev in pešcev, da bi vsak na lastne oči lahko videl na

mrličih znake gotove kuge. Krik groze in strahu se je razlegal povsod, koder je vozil mrtvaški voz. Zamolko mrmranje pa je bilo slišati pred njim in za njim. Ljudje so jeli bolj verovati v kugo; sicer jim je pa ta sama vsak dan bolj izsiljevala vero in gotovo je ravno binkoštni dogodek mnogo pripomogel k temu.

Izprva ni bilo kuge, je ni smelo biti za nobeno ceno. Prepovedano in nevarno je bilo izpregovoriti njeno ime. Potem »kužna« mrzlica; predslutnja že bije na uho v samostalnikovem pridevniku. Potem kuga, a ne prava kuga. Res sicer kuga, a samo v gotovem zmislu: pojem pač, za katerega ni drugega imena. Končno kuga, brez dvoma in nepobitno dokazana. A že

Tetoviran francoski ujetnik.

se jo je oprijela misel na umetno zastrupljanje, čarodejstvo; besede ni bilo mogoče več preklicati, zato je bilo treba pojem omejiti in zmesi.

Mnogi so videli, oziroma trdili so, da so videli, kako so hudobneži mazali stene in vrata javnih poslopij, vhode pri zasebnih hišah in ročaje vežnih zvoncev. Take novice so šle od ust do ust. In zgodilo se je, kot se mora zgoditi, če se ljudje besno zagrižejo v predsodke: mislili so, da res vidijo, kar so samo slišali pripovedovati.

Jeza zahteva maščevanja, zato pripisuje zlo rajši človeški zlobi, kot naravnemu vzroku, nad katerim se ne more znositi. (Tu je tudi vzrok onih grozних preganjanj čarovnic v srednjem veku, ki so terjala toliko nedolžnih žrtev.) Silno in hitro učinkujoč strup, to so bile besede, s katerimi so razlagali vse skrivnostne, strašne prikazni nove bolezni. Trdili so, da je ta strup sestavljen iz kač in najbolj gnusne golazni, iz pen in gnoja okuženecv in iz še ostudnejših sestavin, ki si jih more izmisliti le satansko pokvarjena domišljija. Ker so bili ljudje tako trdno prepričani, da mazači res eksistirajo, so jim skoro morali priti na sled.

Oči vseh so čule, vsak gibljaj je bil sumljiv.

Zgodovinar Rippamonti navaja dva dogodka, ne ker bi bila najstrašnejša, ampak ker je bil sam zraven in je gledal na lastne oči:

V cerkvi sv. Antona je kleče molil osemdesetleten starček. Utrujen je vstal, da bi sedel, poprej je pa z robcem obrisal prah, ki je pokrival klop z debelo plastjo. »Starec maže klopi!« so zakričale ženske, ki so ga opazovale. Ljudje, ki so bili v cerkvi (v cerkvi!), so planili na upog-njenega moža, zgrabili so ga za njegove osivele lase, vrgli na tla in hodili po njem in ga bili s pestmi, potem pa vlekli v ječo, kjer je kmalu nato umrl.

Drugi dogodek, ki pa ni bil tako tragičen, se je vršil naslednjega dne. Trije

ne preobrnili v brezup, če bi ne bilo vidnega uspeha. Skrbelo ga je tudi, da bi mazači, če v resnici delujejo, ne izrabili tako ugodne prilike, kot je bila procesija, ko se snidejo tolike množice ljudstva. Zato ni takoj privolil; ko so pa le silili vanj, je določil, naj se procesija vrši 11. junija.

ki bi ne bila okužena. Prebivalstvo lazareta je narastlo na 16.000. Do srede julija je umrlo vsak dan povprečno 500 ljudi, pozneje, ko je kuga dosegla višek, 1500, 2000, da, celo 3500. Prebivalstvo Milana se je skrčilo na 66.000, dočim je štel mesto pred kugo 250.000 ljudi.

Niš, nekdanji sedež srbske vlade in glavno taborišče vojnih ujetnikov.

Z živimi barvami jo opisuje Manzoni in s silno plastiko, ki je le njemu lastna.

Posledice so pa bile žalibog res take, kakršnih se je bal kardinal. Od onega dne se je kuga še mnogo bolj širila. Večina ljudi je pričakovala s fanatično gotovostjo, da jo bo procesija ustavila. Ko se to ni zgodilo, niso procesiji pripisovali vzroka večje umrljivosti — ker bi morali zopet obsoditi sebe; takoj pa so uvideli, kako priložnost da so imeli mazači, ki so jo gotovo izrabili. Toda njih urne in oprezne oči nikjer niso mogle opaziti peg ali madežev; tudi ne na zidovih. Ker pa je bilo za novi učinek le treba razlagati, so se zatekli k predsodku, ki ga je odobrila veda vse tedanje Evrope: k čarovniškim praškom. Trdili so, da so bile

vse ceste potresene z njim, da se je prijel robov oblek in bosih nog, ker so ljudje hodili brez obuval.

V kratkem ni bilo nobene hiše več,

Mestne gosposke so bile v groznych stiskah. Vsak dan je bilo treba polniti vrzeli v mestnih službah, ki so nastale po kugi. (Dalje.)

Nemški vojaki-tiskarji v Rusko-Poljski.

mladi Francozi, ki so prišli proučavati Italijo in njeno umetnost, so se ustavili pred stolnico v Milanu in so jo pazno motrili. Domačin, ki je šel mimo, se je ustavil in jih opazoval. Okoli njega se je zbrala brž velika gruča; tujci so jim bili sumljivi. Tedaj se je eden Francozov dotaknil cerkvene stene, da bi se prepričal, če je res iz marmorja. To je pa bilo že dovolj; obkolili so jih, pretepli in vlekli na sodnijo, kjer so pa bili oproščeni.

Nič bolje ni bilo na deželi; isti besni predsodki, ista pretirana, oziroma v napačni smeri udejstvovana opreznost. Tujec ni bil nikjer življenja varen.

V teh žalostnih razmerah so jeli ljudje pričakovati, nekateri kar zahtevati čudežne pomoči božje. Javno mnenje je vplivalo na mestno gosposko, da je prosila kardinala, naj privoli v slovesno procesijo, v kateri bi nosili telesne ostanke sv. Karola Boro-mejskega, ki je o prejšnji kugi vršil tako herojske čine krščanske ljubezni do bližnjega. Kardinal se je v začetku branil, ker mu ni ugajalo zaupanje v tako samovoljno sredstvo in ker se je bal, da bi se zaupanje

Fellerjeve želodec krepčajoče, nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z zn.

„Elsa - Pillen“

odpravijo zaprtje.

6 škatlic franko 4 K 40 h. Lekarnar E.V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahvalnih pisem.

Bitka ob Soči

VI. skupina razglednic „Vojska v slikah“, obsegajoča štiri trobarvne in štiri enobarvne izvirne slike, je izšla

15. novembra.

Slike so domačega umetniškega izvora, predstavljajoče bitko ob Soči (po Gregorčiču) in pa: »Odlikovanje«, »Za dom med bojni grom«, »Le plakaj« in »Romarico«. Ta skupina je poleg doslej izišlih gotovo najpopolnejše izbrana in dovršena, posebno one v koloritu, nanašajoče se na Gregorčičevo »Soči«. Ker je »Soči« danes ena najpopularnejših pesmi, predstavljena in ilustrirana že v raznih jezikih, in ker se izpolnjuje nje prorokovanje takorekoč pred našimi darci, smo objavili celotno pesem v miniaturni na naslovnih strani.

Vsled ogromnih stroškov trobarvnega tiska smo primorani ceno koloriranim izvodom zvišati za 2 vin., kar se naj obsebi umljivo uvažuje tudi pri detajlni razprodaji; pri enobarvnih razglednicah ostane cena prvotna.

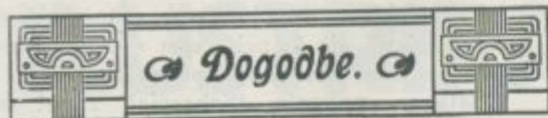
Cena za trgovce, ki naroče vsaj 100 enobarvnih razglednic, K 6.— za 100 kom.; pri naročilih nad 500 kom. K 5.50, nad 1000 kom. K 5.—, nad 2000 kom. K 4.50 za 100 kom., pri naročilih nad 10 skupin 30% popusta. Trobarvne K 2.— pri 100 kom. več.

Posiljajte se po povzetju.

Skupina s 16 komadi (po dve enaki sortirane) K 1.40. Pri skupinah se bodo demo ozirali le na predplačila.

Razprodaja upravništvo „Ilustriranega Glasnika“

Del čistega dobička je namenjen goriškim beguncem in slovenskim oslepelim vojakom. ➡

Dogodbe.

Kaj vse stane lov na zločince. Da je lov na ubegle zločince zelo draga stvar, o tem vedo detektivi celo pesem. V začetku l. 1901. sta ušla dva ujetnika iz jetnišnice v Borstalu na Angleškem. Da bi begunca zopet ujeli, je oblast, kar uradno poročilo poročila, izdala 2650 funtov šterlingov, pa se ji ni posrečilo dobiti ju v roko. Izginila sta v London in se brez sledu izgubila v milijonskem mestu.

2650 funtov šterlingov je že precejšnja vsota, vendar se ne dá primerjati oni, ki jo je izdala britanska vlada, da bi ujela sedem irskih kmetov. Te ubežence so zasledovali zaradi neke vstaje in uboja policijskega inšpektorja Martina. V začetku ju je zamaš sledovalo 200 policajev en teden. Nato so ono moštvo vpoklicali in so poslali 400 novih policajev, katerim so prideli še bataljon infanterije in oddelek škotskih lovcev, ki so preiskali vse zalive in griče obrežnega pogorja,

Italijanska pomoč Srbiji:

„Moramo Srbiji breme nekoliko olajšati!“

kamor so se ubeženci skrili, skozi do morskoga obrežja, vendar tudi takrat brez uspeha. S pomočjo nekoliko ribičev so zasledovani ušli na neobljuden majhen otok. Tam jih je pa odposlano moštvo s pomočjo topa ujelo. Ta »lov« je stal vlado 5600 funtov, okroglo torej 115.000 kron; velikanska vsota, če se pomisli, da niso dobili pozneje nič od tega povrnjenega, ampak da so to čisti stroški zasledovanja.

Do popolne bitke je prišlo med policijo in zločinci leta 1885. v avstralskem mestu Gleurovan, ki leži na železniški progi Sidnej—Melburne. Pri tem boju ni manjkalo celo gromenja topov. Ta drhal zločincev — takoimenovani buškleperji ali cestni roparji — se je naselila v velikem hotelu ob glavni cesti mesta. Iz tega poslopja so delali napade na policijo, ki pa jim ni nič mogla. Nato so poklicali na pomoč vojaštvo. Toda tudi vojaki niso mogli prodreti do hiše. Pripeljali so zato top in poslopje so kar brez usmiljenja razrušili. Devet policajev in vojakov je žrtvovalo v tem besnem in brezupnem boju svoje življenje. Britanska vlada je morala narejeno škodo popraviti in poravnava je stala vlado nič manj kakor 115.000 funtov šterlingov, torej približno 2.600.000 kron.

Za odkritje morilcev, ki so zavratno umorili prvega tajnika za Irsko lorda Frederika Cavendish in državnega podtajnika Burke 6. maja 1882 v parku Phönix v Dublinu, je vložila britanska vlada ceno 10.000 funtov, ki se je kmalu potem zvišala potom privatnih dodatkov do 15.000 funtov šterlingov. Šest mesecev je preteklo, preden je mogel šef dublinskih detektivov Mallon ujeti morilce in potegniti vsoto 350.000 kron. Natančna vsota, ki je veljala preiskava o onem umoru britanske vlado, ni znana, ceni pa se na več stotisoč funtov šterlingov.

Najpomembnejši in pri tem najdražji je bil »lov na zločince« tisti, ki se je izvršil na Grškem. Spomladi leta 1870. so napadli in ujeli

banditi neko družbo turistov, v kateri se je nahajal tudi lord Munkaster s svojo soprogo, v gorah pri Maratonu v Atiki. Za izpuščenje ujetnikov so zahtevali banditi pol milijona kron. Grška vlada te vsote seveda ni hotela plačati, ampak je poslala oddelek vojakov, ki naj bi lopove zasledili in oprostili ujetnike. Nato so banditi, kakor so že preje grozili, umorili nekaj ujetnikov in zbežali v brezpotne gore. Lorda in gospodične Muncaster niso umorili, ker so jih izpustili, da bi posredovala pri oblasteh. Potem so začeli lov, katerega se je udeležila cela grška armada. Večina članov one roparske drhali je padla v boju, dva sta izvršila na sebi samoumor in le sedem so jih ujeli, katere so potem obesili. Skupni stroški lova in pritožb proti vladi za povrnitev stroškov so bili toliki, da ni veliko manjkalo in mala država bi bila prišla do bankrota. Stroški so znašali namreč 7 milijonov kron.

Dobro ga je izplačal. Svoj čas v mestu Hannover službujoči general v. Osten se je zelo zabaval, kadar je dvornemu pridigarju doktorju S. stavil zamotana vprašanja, katerih ta ni mogel rešiti.

Nekoč sta zadela skupaj v neki družbi in v. Osten je takoj začel svojo navadno igro. »Razložite mi vendar hitro, gospod doktor, to vprašanje. Pisano namreč stoji, da je Noe, ko je stopil v ladjo, od vsake živali vzel en par seboj. Meni je to neumljivo, kako bi bilo to mogoče, ko vendar v tistih krajih ni vsake vrste živali. Je li potem mogoče, da je vse tako hitro zbral?«

»Tako Vam to razložim, gospod general,« je odgovoril dvorni pridigar smehljaje:

»Noe se je postavil na širok in neobraščen prostor, raztegnil, tako kakor jaz sedaj, roke, izmenoma na vse štiri strani sveta, in klical na ves glas: »Ti lev z juža sem, ti medved s severa, ti kamela z vzhoda —«

Splošen smeh poslušalcev ga je prekinil in trdijo, da od takrat ga general ni več nadlegoval z vprašanji.

Izpolnjeno povelje. General Ivan Pavlovič je sedel globoko zamišljen v svoji sobi pri zemljevidu. Čez nekaj časa pozvoni in adjutant Sergej Julivič vstopi: »Česa želi Vaša Visokost?«

»Sergej Julivič, poglej sem na zemljevid. Vidiš to višino?«

»Natančno, Visokost!«

»Gora mora biti zasedena. Skrbi za to in mi sporoči, ako se je tako zgodilo.«

»Gotovo, Visokost!«

Dvajset minut pozneje potrka na vrata. Sergej vstopi in ostro salutira.

»Kako je, moj ljubi Sergej?«

»Ponižno javljam, da je višina zasedena!«

»Že zasedena? To je lepo, moj dragi, zelo lepo. Kdo pa je pravzaprav na višini?«

»Ponižno javljam — Avstrijci, Visokost!«

Zdravstvo.

Še nekaj o bacilih. Zdravniška veda nam naroča, kako naj se varujemo boleznih; dokazuje nam pa tudi, da ni nevarnost nalezljivosti tako velika. »Kruh prenaša boleznih,« vpijejo ljudje. O tem pravi dr. Fürst: »Onesnaženje kruha je bolj zunanje, na skorji. Ako bi bilo prešlo kaj v testo, pogine v peki. Belega kruha se prime laže kaj ko črnega, ali nevarnost ni velika. Seveda je škodljiv kruh, po katerem so se razpasle glivice plesni, ali kruh, ki je skipel, iz tega se pa še ne izcimi nalezljiva bolezen. Gotovo pa je, da ni dopustno, da se pusti kruh ali jestvine v sobi, kjer leži bolnik; kajti kruh, mleko, olje in drugo se nasrkajo tistega bolniškega vzduha in škodujejo lahko zdravju, ne da bi ravno povzročili, da se nalezje ravnoista bolezen.«

Kaj pa bacili, ki lete po zraku? Zračni tok, ki je močan 60 m na sekundo, ne dvigne še prahu, ležečega na vlažnih gladkih tleh; suhi prah, ki leži na tleh ali se drži obleke, odnese zračni tok moči 1—2, popolnoma pa ga ne odnese raz obleke niti 13meterski tok. Misel, da se razkuži obleka, ako je bila okužena z močo, če jo obesiš na zrak ali če greš z njo po zraku, je popolnoma napačna; tako obleko je treba obesiti v vroč sopar ali na vroče poletno solnce. — Ako se razprši po sobi bakterični prah in pride v zrak, je milimeterski tok na sekundo dovolj, da raznese prah v vse kote, v zraku ostane po štiri ure. Več zdravnikov je opazovalo, da pride pri razprašenju tekočin nekaj najdrobnejših kapljic v bolj globoko ležeče pljučne žilice. — Flüggé je dognal, da se boleznih lahko razširjajo po bakterijah, ki niso nevarne, kadar se posuše, okužijo pač, če pridejo v dihala, dokler so mokre. Influenca, nahod, davica, oslovski kašelj se dobi lahko od kašljajočega ali kihajočega človeka.

Zato dobi navadno vsa hiša nahod, ako je obolen kdo v hiši na nahodu; po obisku pri prijatelju, ki ima influenco, jo čutiš kmalu sam. Ošpice, koze in škrlatinka se dobe tudi po vdihovanju bolnikovega vzduha. V začetku boleznih po pršecih se kapljah izmečka, ob koncu boleznih po prhljajih, ki se luščijo od kože in čigar nevidno drobni praški plavajo

Mestni očetje pri seji za aprovizacijo:

„Tako, zdaj smo lepo razdelili moko, treba je samo počakati par tednov, da pride...“

po zraku. Tako se raznaša tudi pljučna jetlika, tako se širi lahko tudi tifus in kolera, vendar mora biti telo že razpoloženo za bolezen, kajti strežnice in zdravniki žive vendar leta in leta v tesnem stiku z bolniki, ne da bi se otrovali. Moker izmeček je torej vedno bolj nevaren nego suh in se nam ni treba bati, da nam prileti bolezen na cesti v grlo. Ako skrbimo sicer za normalno stanje telesa, nam pa tudi bližina boleznih ne škoduje, kajti naša kri ima v sebi telesca, ki stoje vedno na straži kakor vojak pred jarkom in se vržejo jezno na vsiljive kali boleznih, kadar pridejo v kri. »Bolezen se nalezje, če se zgliha kri,« pravi naše ljudstvo. Je prav povedano: če je kri že oslabela in razpoložena za bolezen, se ne more bojevati, ampak se zjednači z bolnikovo.

Hodimo torej mirno pot svojega dela, ne vdajamo se mračnim mislim, ki store kri sposobno za obolenje, vedrega duha zaupajmo v božjo previdnost, ki nam bo pomagala preko najhujšega.

Za nahod. Raztopi na 1/4 litra mleka žlico surovega masla in izpij gorko.

Razkuževanje z milom. Profesor Berchtold na kirurški oddelku je dognal, da ne zadostuje milova alkoholina ali vodena razprostina za razkuževanje rok pri kirurških operacijah. Umivanje rok z milom uniči celo moč razkužila, s katerim namažeš roke pred umivanjem. Alkohol je dobro razkužilo, ni

pa vselej zanesljiv, v zvezi s kemičnim razkužilom varuje pač za nekaj časa roke. Dobro razkužilo je vroča voda, kolikor je morejo pač prenesti roke. Kdor je imel v rokah kaj sumljivega, si razkuži lahko roke ob plamenu in namaže potem s kisom ali zdrgne z limono. Terpentin, petrolej so dobro razkužilo rok in posod, pohištva. Vendar kaj pomaga tako lajkom kakor zdravnikom, če si umivajo še tako skrbno roke in se preoblačijo, če si pa ne izperejo nosu in grla, kadar so se nadihali bacilov. Za izpiranje nosa in grla je najboljša prevrela, mlačna voda, v katero kaneš žganja, rožmarinove tinkture ali kaj podobnega. Noh-te na roki je treba izkrtati pri umivanju.

Ruska zelnata juha (šei). Razreži lepo glavo vohrovta ali zelja na tenko in razseči dve čebuli. V kozi razbela svinjske masti ali surovega masla, deni čebulo, potem zelje. Ko je malo povrelo, deni noter še $\frac{1}{2}$ kg kislega surovega zelja. Posoli in praži pol ure, potem napraši z moko. Ko se je moka pokuhala, zalij z 2 do 3 litri goveje juhe. Nato nareži v zelje $\frac{1}{2}$ kg govedine (na kocke) in kuhaj, dokler ni meso mehko. Nato podmeti s četrt litrom kisle smetane in zlij v juho. — Namesto govedine devajo tudi ribe, sveže ali posušene.

Sarast ješprenj. Zelnato ali vohrovto glavo operi in razreži na tenke rezance, otrebi, prelomi in operi $\frac{1}{4}$ kg fižolovega stročja, razreži in operi $\frac{1}{2}$ kg korenja, par kolerab in kosček zelene, vse to pari na 50 g masti, posoli, zalij z $1\frac{1}{2}$ litrom mrzle vode, za dišave deni paradižnik, malo izepa in česna. Zasuj še 50 g ješprenčka, ko se je kuhalo pol ure, stresi v lonec še $\frac{1}{2}$ kg surovega krompirja, kuhaj še 5 minut in postavi v samokuhar, kjer se kuha tri ure. Zraven daj sirove rezine.

Brinjeva omaka. Razsekljaj 5 dkg surove gnjati in tri šalotke in tenko lupinico pomorance in stolci žlico brinjevih jagod. Zaru-menj žlico moke na žlički masti, zalij z žlico juhe in stresi meso in jagodni prah v kozico, zalij z rdečim vinom, kuhaj 15 do 20 minut, precedi in kani v omako limonovega soka.

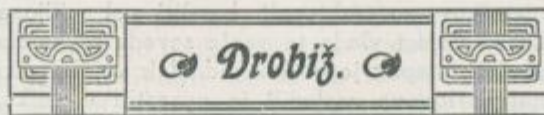
Kmetiška polenovka. Kuhaj $\frac{1}{2}$ kg ribe, posebe kuhaj $\frac{1}{4}$ kg korenja, $\frac{1}{4}$ kg stročja, $\frac{1}{4}$ kg vohrovta in $\frac{1}{4}$ kg celega krompirja. Ko je vse kuhano, razkosaj ribo, odcedi in olup krompir in odlij vodo od zelenjave. Na veliki žlici olja ali masti prepeči paradižnik, par strokov česna in žlico moke, zalij z zelenjarno juho in prevri, oblij dno lonca na pokrovko, naloži zelenjave, potem ribe, zalij z juho in naloži zopet, na vrh deni kose krompirja, pokrij lonc in deni ga na ogenj ali v peč, da prevre, potem naj stoji še malo na strani, da se prepoji vse.

Polenovka s paradižem. Kuhaj $\frac{1}{2}$ kg ribe in posebej 1 kg krompirja, olup krompir in zmečkaj ga. Na olju in česnu pari 1 kg paradižnikov do mehkega, posoli in pretlači in zmešaj s krompirjem. Ako ni svežih paradižnikov, deni par žlic mezge. Kuhano ribo razkosaj in seseklaj, zmešaj vse vkup, navrhaj v skledi in polij z razbeljenim maslom.

Dušena zelena. Odreži listje in operi gomlje, razreži jih v podolgovate tenke kose, operi s slano vodo, ocedi na situ in duši do mehkega na juhi. Naredi na surovem maslu prav blede prežganje in zabeli s tem, soli, popra in muškata deni po okusu. Posebno zdrava jed za udnične in vodenične.

Amerikanski otrov za podgane in miši. Vzemi starega zribanega sira 100 delov, glicerina 20 delov, ogljeno-kislega barijuma 50 delov, ječmenove moke 10 delov. Zamesi s klinčkom, naredi 100 hlebčkov, potrosi jih z moko

in nastavi. Poleg hlebčkov nastavi tudi pladenj z vodo. Mrhovino je pokopati ali sežgati.

Varajoče sanje. Večkrat beremo, kako so sanje marsikateri osebi pokazale pot k sreči in bogastvu. Take sanje se često sanjajo, še večkrat pa se zgodi, da so sanjaču v škodo.

Leta 1899. je bil oberst Booker v Mehiki stalni igralec v tamošnjem kazinu. Nekega večera, ko je precej priigran, je šel domov, se vlegel k počitku in sanjal pomembne sanje. Prišel je z neko damo ob desni iz gledališča, kar naenkrat je pristopil k njemu kočijaž in ga vprašal, če se hoče morebiti peljati. Oberst se je nato obrnil k dami in jo vprašal, če bi tudi ona hotela sesti v kočijo. Ona je pa odkimala, da ne, in potem je kočijaž potegnil iz žepa kos krede, pa je na oberstov rokav napisal številko 11. Tedaj se je oberst Booker zbudil in one sanje so napravile na njega tak vtis, da jih je smatral za migljaj sreče. Zvečer je sledil ponočnemu svetu, je stavil večkrat na številko 11 — pa je izgubljal. Toda on se je tako zanesel na svoje sanje, da je še naslednje dni na isto številko stavil dalje, dokler ni njegova izguba dosegla števila 5000 funtov šterlingov. Tedaj je opustil to stvar in od takrat dalje je prav malo zaupal sanjam.

Še veliko manj prijetno je bilo razočaranje, ki ga je doživel s sanjami nek mlad mož pred nekaj leti v Monte Carlu. Ta mladi mož je bil član neke dobro znane in visoko spoštovane družine v Devonshire; vzdignil je svojo dedščino in je v igri izgubil že precejšnjo vsoto, ko je sanjal neke sanje, ki so napravile na njega globok vtis. Sanjalo se mu je, da stoji v Parizu v Avenue de l'Opera, ko naenkrat zraste iz tal pred njim policaj višjega reda z oddelkom orožnikov in se postavi od njega

Slovo: „Nikar ne joči, žena; na polici je še moja krušna karta, za tri dni.“

približno v razdalji 100 korakov. On jih je opazoval in kmalu je hotel izvedeti, koliko mož je; toda ko jih je poizkušal prešteti, je dal policaj povelje, in orožniki so tako hitro sledili, da ni mogel dobiti prilike nasititi svoje radovednosti. Končno so se možje vendar postavili v vrsto pred predstojnika, sanjač jih je preštel in potrdil, da jih je 27, pa se je zbudil. Praznoveren kakor vsi igralci je videl v sanjah prst božje previdnosti, ki mu je svetoval številko 27 kot srečno.

Prihodnjega dne je že zgodaj sedel ob igralni mizi in stavil veliko vsoto na to številko. Zanimivo je, da je prišla dvakrat druga za drugo številka 27, potem pa se je obrnila, sreča in vedno je izgubljal. Skozi cel dan je stavil svojo številko brez uspeha in je končno, ko se je kazino zaprl, izgubil vse svoje pre-

moženje. Neki znanec, ki mu je potožil svoje gorje, je izjavil, da je pri štetju v sanjah naredil to napako, ker ni štel policaja.

Plateno pukanje (Scharpie) zopet v česti. Dr. Hochenegg na Dunaju je bil pozval občinstvo, da mu daruje za njegovo kliniko platnena pukanja za ranjence. Ljudje so nanesli tega pukanja 11.226 kg. Dr. Hochenegg se je izjavil, da se je obneslo sterilizirano pukanje prav dobro. To je obvezilo, ki uskrjuje moč, ne draži rane, se prilagodi legi in drži dobro, kar pride posebno v poštev pri dolgem prevažanju ranjencev. Z uporabo pukanja se je prihranilo tudi dosti drugega materiala, kar pride pri sedanji dolgi vojni precej v poštev.

Protivnik alkohol. Kar se je začela vojska, delujejo vse vojskujoče države več ali manj zoper uživanje alkohola. Rusija ga je prepovedala popolnoma, pri nas se je omejil, na Nemškem so ga prepovedali pri mobilizaciji, Francozi se gibljejo zoper absint (po naše brinjevec) in angleški kralj je sklenil, da se odpove ves dvor wiskiju. Spoznanje je torej tu, da je alkohol škodljiv. Vlade uvidijo, da mora biti vojska, ki hoče premagati vojne napore, trezna. To spoznanje naj velja tudi za mirne čase, tudi v mirnem času potrebujemo treznih, krepkih ljudi. Ali! Alkohol bi se že zatrl, pogreša se pa dohodek od alkoholnega davka. Irski in škotski kuharji žganja protestirajo pri angleškem finančnem ministru zoper abstinenco in časopisi računajo, koliko bo izgubila država na davkih, če se ne bo pijančevalo še naprej. Zastopniki trgovine z žganjem in vinom na Angleškem so predlagali finančnemu ministru, da bi zmanjšali upijanljivost pijač za 40 odstotkov. Popolnoma, so rekli, pa ni, da bi prepovedali alkohol, ker se izdeluje poleg njega druge potrebne produkte. To se pravi, ko bo minila vojska, bomo zopet prijatelji z alkoholom — tu in tam.

Živčni glavobol, nevalgija v obrazu, živčni zobobol in druge bolečine, ki jih povzročajo preveč občutljivi živci, se odpravi s Fellerjevim živcem krepčajočim, bolečine lajšajočim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluid«, 12 steklenic pošlje franko za 6 K lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Pri glavobolu je priporočljivo porabljati poleg Fellerjevega »Elsa-Fluida« tudi Fellerjev klinček proti migreni. (Stane, ako je priložen, 1 K.) Lahko se tudi obenem naročijo Fellerjeve nalahno odvajajoče rabarbarjeve kroglice z zn. »Elsa-Pillen«; 6 škatlic stane franko 4 K 40 h. Elsa-preparati so res dobri. (v)

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovar.